

Türkler

Hasan Celâl Güzel*

*Türk Oguz begleri bodun eşidin! Türk Oğuz beyleri, millet, işitin!
Üze teyri basmasar, Üstte gök basmadıkça,
Asra yir telinmeser, Alta yer delinmedikçe
Türk bodun ilijin törüjin, Türk milleti, devletini, yasalarını
Kem artatı udaçı erti? Kim bozabilirdi?⁽¹⁾*

*'Ben Sattık Buğra Han. El aldım Bilge Kül Kadir Handan.
Uzun yoldan yağmura geldim. Yağmuru düşümde gördüm.
Dudaklarına serin serin değiverdi. Alnımı bir aydınlık okşayverdi.
Sordum: Kimsin? MUHAMMED (s.a.v.) deyiverdi şebadette.
Yağmuru aldım, paylaştım. Alp'tim, Alperen oldum.
Soyuma el verdim, soyuma yasamı verdim.'⁽²⁾*

1. Giriş

Ben Müslüman'ım ve Türk'üm. Kur'-ân-ı Kerîm'e ve Hadîs-i Şerîflere göre Allah'a, Hz. Muhammed'e ve yaratılışa inanıyorum. Hz. Peygamber'in 632 yılında verdiği 'Veda Hutbesi', bütün Müslümanların olduğu gibi benim de bütün kalbimle iman ettiğim bir düsturdur. Veda Hutbesi'nde Hz. Peygamber aynen şöyle buyurmuştur:

'Ey İnsanlar!

Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır; Âdem ise topraktanadır.

Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi;

Kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur.

Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır.'

Bu temel ilke çerçevesinde İslâmiyette, Allah ve Peygamber tarafından ırkçılık yasaklanmış ve haram kılınmıştır.

Türkler İslâmiyeti kabul ettikten sonra bu temel düstura hep riayet etmişler ve 'Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi'ni de, 'Kızıl Elma Ülküsü'nü de, 'Turan Hayali'ni de hep 'Îlâ-yi Kelimetullah' (Allah'ın birliğini ve İslâmiyeti yüceltme) olarak idrak edip bu uğurda her türlü fedâkarlıkta bulunmuşlardır. Türkler tam on asır boyunca İslâm'ın bayraktarlığını yapmışlardır.

İşte, ırk, renk, kan ve kafatası dolayısıyla değil, bu sebeple Türkler duâlı bir kavim, Türk Milleti de -üstün değil ama- şerefli ve büyük bir millettir. Bu sebeple ben bu aziz millete mensup olduğum için iftihar ediyorum.

İslâmî kaynaklara göre Hz. Nuh'un oğlu Yafes'ten türeyen Türkler, dünyanın hemen her yerinde kurdukları devlet, kültür ve medeniyetle, özellikle İslâmiyet ile şerefledikten sonra milletlerarası câmianın en kıymetli mensupları arasında yerlerini almışlardır.

Karahanlı saraylarının kuytu bir odasında, uyku ile uyanıklık arasında bocalayıp duran Sattık Tekin için tecellî eden İlahî Yüce İrade ve yedi kat göklerin ötesinden süzülüp gelen nûranî bir ses hem de çok güzel bir Türkçe ile ona hitap etmiş;

'Müslüman ol! Dünya ve ahiret mutluluğuna ulaş!' demiştir.⁽³⁾

Bu hitaptan sonra Türkler hâlâ millet olarak günümüzde de İslâm'ın bayraktarlığını yapmaya devam etmektedir. Türkiye'deki Türk Milleti bütün Müslüman unsurlarıyla

(* Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi Başkanı, Gazeteci - Yazar.

(1) Bilge Kağan, Kültürün Yazıtı Doğu Yüzü 22. Sattır, Göktürk Kitabeleri, Moğolistan.

(2) Türkler Belgesel Filmi'nden, 'Türk Projesi' Tanıtım CD'si.

(3) Zekeriyâ Kitapçı, 'Türklerin Müslümanlığı Meselesine Kuran ve Hadîs Işığında Yeni Bir Bakış', Yeni Türkiye, sayı 53.

Allah ve Peygamber sevgisine en güzel şekilde inanmış; İslâmı temsil eden 'hilâl' ile Hz. Mubammedî (s.a.v.) temsil eden 'yıldız'lı bayrağının altında, ezan sesi dinleyerek inancını yaşamaktadır.

2. Eski Türkler (Ön-Türkler)

Pozitivist nazariyatçıların sandığının aksine (Bertrand Russell), din ile bilim gerçek anlamda çelişmez. Pozitivist, materyalist ve marksist teorisyenler, İslâmı bilmedikleri için böyle zannederler. Allah'tan, Peygamber'den, dinden ve varoluştan bahsettikten sonra, bilimsel çerçevede antropoloji, arkeoloji ve etnolojiden söz etmek ilâhî varoluşu reddetmek demek değildir. Bu bölümde temas edeceğimiz Eski Türkler, hem dinin hem de bilimin konusudur.

306 Türkler, dünyanın en eski kültür ve medeniyetlerinin başında gelir. Binlerce yıllık Türk tarihinin başlangıç noktasını tespit etmek kolay değildir. Antropolojik ve arkeolojik araştırmalar neticesinde ortaya çıkarılan bulgulara göre, M.Ö. 20000-10000 yılları arasında Yakutistan arazisinde en eski insan izlerinin ait olduğu dönem⁽⁴⁾ hariç tutulursa, Orta Asya'nın en eski kültürü olan Anav Kültürü'nün Ön-Türkler (Proto-Türkler) ile ilgili olması ihtimali yüksektir. M.Ö. 4000 yıllarına kadar inen Anav Kültürü başlangıç olarak kabul edilirse, 6000 yıllık bir 'Türk Tarihi'nden bahsedilebilir.

Devirler yakınlaştıkça, 'Kelteminar Kültürü' ve 'Afanasevo Kültürü' (M.Ö. 3000-2500), 'Andronova Kültürü'⁽⁵⁾, özellikle 'Karasuk Kültürü' (M.Ö. 1200), 'Tâgar ve Taştık Kültürleri'nin Ön-Türklerle ilgisi daha açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Başta Pazırık ve Issık kurganlarındaki arkeolojik buluntular olmak üzere, bu konuda çok çeşitli bilimsel deliller mevcuttur.

Diğer taraftan, yapılan son araştırmalar neticesinde, M.Ö. 8. yüzyılda tarih sahnesine çıkan Sakalar/İskitler'in bir Türk İmpara-

torluğu olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır. Ancak, M.Ö. 318-M.S. 216 tarihleri arasında beşyüz yıl hüküm süren 'Büyük Hun İmparatorluğu'nun ve Çin kaynaklarına göre kesinlik kazanan ondan önceki Proto-Hunlar'ın Türklüğü konusunda dünya bilim âleminde pek tereddüt kalmamıştır.

'Büyük Hun İmparatorluğu', 'Batı Hun İmparatorluğu' ve özellikle 'Avrupa Hunları', batılı tarihçiler tarafından da geniş şekilde incelenmiştir. Büyük Hun İmparatoru Mete Han (destanlara göre Oğuz Kağan) ve Avrupa'yı yıllarca titreten büyük Türk Hakanı Atilla'nın hikâyesini herkes bilmektedir. Avrupa Hunları, önlerinde sürükledikleri 'Kavimler Göçü' neticesinde dünya tarihini değiştirmişlerdir.

Büyük Türk tarihçisi Zeki Velidi Togan, dişi Bozkurt tarafından beslenen ilk Türk'ün Tanrı Dağlarının güneyinde dünyaya geldiğini söyler. Bu konuda Göktürlere ait olduğu düşünülen Ergenekon Destanı, aslında -Proto-Türkler haricinde- bütün Türklerin türeyişi ve yayılması ile ilgili kabul edilebilir.

Türklerin en iyi bilinen eski tarihi Göktürlere dayanır. Bilge Kağan'ın, ünlü Göktürk Anıtları'ndaki Türk Runik yazısı ile asırların gerisinden şöyle seslendiğini duyarsınız: 'Ey Türk! Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe, senin ilini, töreni kim bozabilir?'

Bundan sonra, yerleşik Türk medeniyetinin en güzel örneklerini veren Uygurlar; Orta Asya'daki diğer Türk boyları Kazaklar, Kırgızlar, Karluklar, Türkişler, Tatarlar ve ötekileri; ülkelerini bir ticaret merkezi hâline getiren Hazarlar; bugünkü Doğu Avrupa'yı şekillendiren Oğuzlar, Avarlar, Peçenekler, Kumanlar ve Bulgarlar⁽⁶⁾ Türk tarihinde yerlerini almışlardır.

(4) Şevket Koçsoy, 'Türk Tarihi Kronolojisi', Türkler, editörler Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, 1. Cilt, s. 73.

(5) Rus arkeologların taktıkları isimler.

(6) İslâmîyeti ilk kabul eden devletler arasında başta gelen Bulgar-Türk Hanlığı, 10. asırdan itibaren Slavlaşmıştır.

3. Türk Tarih Tezleri

Türklerin kökeni, 20. asrın başından itibaren tarihçilerin, Türkologların, dilbilimcilerin, arkeologların, antropologların ve etnologların ilgilendiği bilimsel bir konudur. Bu konuda *Macar Türkologlar* Prof. Dr. László Rásonyi⁽⁷⁾, Prof. Dr. Gyula Németh⁽⁸⁾, *Alman Türkolog* Prof. Dr. Wilhelm Koppers⁽⁹⁾ gibi, *Macar Alman, Rus Türkologlar* ve arkeologlar önemli araştırmalar yaptılar. Özellikle son dönemde *Rus Arkeoloji Enstitüsü* de önemli bulgular elde etti. Ayrıca, *Kâzım Mirşan* ve onun tezlerini geliştiren *Halûk Tarcan*, *Ord. Prof. Dr. Reha Oğuz Türkkan*⁽¹⁰⁾ ve *Tataristan*'da Prof. Dr. Mir Fatih Zekiyev⁽¹¹⁾, Prof. Dr. Osman Nedim Tuna gibi araştırmacılar da yeni tezler ileri sürdüler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra *Atatürk*, özellikle İslâm öncesi *Türk* tarih araştırmalarına çok önem verdi. *Cumhuriyet*'in ilk döneminde, *Türk Tarih Kurumu* (1931), *Türk Dil Kurumu* (1932) ve *Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi*'nin kuruluşu (1935), *Türk* tarih ve dil araştırmaları için fevkalâde önemli ve müspet adımlardır. Lâkin, bir taraftan en yakın ve muhteşem atalarımız olan *Osmanlı* ve *Selçuklu*'yu yok sayıp, diğer taraftan 3 bin yıl önceki *Hititler*'den, *Sümerler*'den kendimize 'atalar' aramak, *Cumhuriyet*'in en büyük hatâlarının başında gelir. Ayrıca rejim bu tarih ve dil tezlerine o derece kendisini kaptırmıştır ki, '*Güneş-Dil Teorisi*' gibi mübalağalı tezler çıkmazında ölçüyü kaybetmiş; hattâ bir ara antropolojik araştırma adı altında kafatası incelemesine bile girilmiştir.

Buna rağmen, yapılan bu çalışmaların, *Türk* tarihi bakımından büyük katkılarının bulunduğunu kabul etmek gerekir. *Türk* tarih tezlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

1. *Orta Asya'nın En Eski Kültürleri Tezi*: Tamamen arkeolojik buluntulara dayanan bu tezler ilmî bakımdan doğrudur ve aksi ispat edilmemiştir. Buna göre, M.Ö. 4000'li yıllara kadar giden 6000 yıllık bir tarihten bahsedilebilir. Bu konuda Prof. Dr. Emel Esin⁽¹²⁾

tamamen arkeolojik malzemeler kullanarak değerli çalışmalar yapmıştır.

2. *Kâzım Mirşan Ekolü'nün Tezi*: *Kâzım Mirşan*, aslen mühendistir ve uyguladığı bir takım testlerle (karbon vs.) *Türklerin* tarihini M.Ö. 10.000'li yıllara kadar götürmektedir. Bu görüşü savunan *Halûk Tarcan* ise, bütün kültürlerin temelinde *Türk* kültürünün bulunduğunu iddia etmektedir. Bu ekolün görüşleri bilimsel olarak ispatlanmamıştır.

3. *Osman Nedim Tuna'nın Sümer Tezi*: Değerli *Türkolog* ve dilbilimci Prof. Dr. Osman Nedim Tuna⁽¹³⁾, *Sümerologlar* tarafından '*Sümerce değildir, Sümerceye yabancı bir dilden alınan ödünclemelerdir*'⁽¹⁴⁾ denilen kelimeler üzerinde çalışmış ve bunlardan 165 tanesinin *Türk* dilinden *Sümerceye* verildiğini ilmî delillerle ispat etmiştir. Bugün için insanlık tarihinin bilinen en eski yazılı belgeleri *Sümerce* metinlerdir. *Osman Nedim Tuna*, hiçbir zaman '*Sümerliler Türk'tür*' iddiasında bulunmamıştır. Ancak, Prof. Dr. Gürer Gülsevin'in yazdığı gibi, dünyanın en eski yazılı metinlerinde alıntı sözler olarak geçen ve *Türk* diline ait olduğu kanıtlanan bu 165 kelime, dilimizin belirlenebilen en eski şekillerini de temsil etmektedir. O halde, şu anda dünyada en eski belgeye sahip olan dil *Türk* dilidir. Buna göre, *Sümerolog Lansberger*'in hesaplarına göre, *Türkler*, M.Ö. 3500 yıllarında *Anadolu*'nun güney doğu bölgelerinde yaşamakta idiler⁽¹⁵⁾.

- (7) László Rásonyi, *Tarihte Türklük*, Ankara 1971, s. 1-64. Türk kavimlerini ve devletlerini tarihî bir bütünlük içinde araştırıp ortaya koyan bilim adamı.
- (8) Gyula Németh, *Türklüğün Eski Çağı*, *Ülkü*, XV/87 (1940), s. 299-306. Türklüğün eski çağını, dil, tarih ve kültür bakımından tahlil eden bilim adamı.
- (9) Wilhelm Koppers, *İlk Türklük ve İlk İndo-Germenlik*, *Alm. Urtürkentum und Urindogermanentum*, *Bellethen*, V, 1941. *Bellethen*, 20 (1941). Eski medeniyetleri araştırarak *Türk* kültürünün izlerini tespit eden bilim adamı.
- (10) Reha Oğuz Türkkan, '*Türk Tarih Tezleri*', *Türkler*, 1. Cilt, s. 409-523.
- (11) Mir Fatih Zekiyev, '*Ön ve Orta Asya, Kafkasya, Karadeniz'in Kuzeyi, İdil-Ural ve Batı Sibirya'daki Eski Türkler*', *Türkler*, 1. Cilt, s. 424-431.
- (12) Emel Esin, *Türk Kültür Tarihi*, İç Asya'daki Erken Safhalar, Ankara 1985.
- (13) *Türk* tarihinin M.Ö. 3500 yıllarına kadar indiğini ve Sümerler ile *Türklerin* ilişkisini bilimsel şekilde ispatlamıştır.
- (14) Gürer Gülsevin, '*Sümerce ile Türk Dilinin Tarihi İlişkisi*', *Türkler*, 1. Cilt, s. 437-459.
- (15) Gürer Gülsevin, a.g.m.

4. *Çu Hanedanı Tezi*: Orta Asya'nın en eski iki kültüründen birisi de Çin Kültürü'dür. İlk defa Çin Yıllıklarını değerlendirecek *Türklüğün* eski çağlarını aydınlatan bilim adamı Alman Prof. Dr. Wolfram Eberhard⁽¹⁶⁾, Prof. Dr. Özhan İzgi ve diğer bilim adamları, M.Ö. 2. asıra kadar inen, Çin'de devlet kuran *Türk Hanedanlarını* ve M.Ö. 1050-256 arasında 8 yüzyıl boyunca hüküm süren *Çu Devleti*'ni incelemişlerdir. *Türklerin* ve Türk kültürünün tesiriyle meydana gelmiş olan 'yang-shao/yeni kültür'ün siyasi görüntüsü olan Çu (Chou) Devleti, at yetiştirme, gök kültü, gelişmiş askerî karakter, hayvan üslubu vb. gibi aslı *Türk* unsurlarını taşımaktadır. Sonraki Çin kayıtlarında 'Hiung-nu' adı ile gösterilen *Asya Hun (Türk)* devletinin çekirdeği durumundadır⁽¹⁷⁾. Bu tez bilimsel şekilde çeşitli delillerle ispatlanmıştır.

5. *Hititlerin Türklüğü*: *Türk* tarih tezi denilince akla ilk önce, *Cumhuriyet*'in ilk yıllarında ortaya atılan Hititlerin *Türk* olduğu iddiası gelir. Bu iddianın benzerliklerini başka ülkelerde de sırf bulunulan coğrafyanın eski aidiyeti açısından siyasi çerçeveden yapıldığını görürüz. Lâkin, bin yıl önce fethedilmiş, İslâmlaşmış ve *Türkleşmiş Türkiye*'nin zaferlerle ve sanat eserleriyle dolu tarihini bir tarafta bırakıp binlerce yıl önceki kalıntılardan kendisine 'ata' edinmenin saçmalığı fark edilerek çok uzatmadan bundan vazgeçilmiştir. Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, *Hititler Türk değilse de Türkler, kan bakımından ve kültür bakımından Hitit uygarlığı ile eski Anadolu uygarlıklarının en doğal mirasçısıdır*⁽¹⁸⁾ diyor.

Diğer taraftan, Prof. Dr. Ekrem Memiş⁽¹⁹⁾, *Orta Doğu*'da *Türklerin* varlığı tartışmalarını inceleyerek, *Sümer, Hurri, Hatti* ve *Urartuların Türk* olduğunu; 4200 yıl önce *Doğu Anadolu*'da kurulan *Türk Krallığı*'nın, 'Türk' adını taşıyan en eski Türk devleti olduğunu yazıyor. Prof. Memiş, ayrıca *Etrüskler*'in de *Türk* olduğu görüşündedir. *Reha Oğuz Türkkan* da bu görüştedir. Ancak, bu görüşler henüz kabul görmemiştir.

Bunun haricinde *Kimmerler*'in ve *Frigyaluların* da 'Türk' kökenli olduğu iddia edilmiştir.

Sonuç olarak, *Türk Tarih Tezleri*'nin bir kısmının bilimsel olarak ispatlanmamasına rağmen, belirttiğimiz tezatlar ve mahzurlar mahfuz kalmak şartıyla *Türk Tarihi*'nde yeni ufuklara yol açtığı inkâr edilemez.

4. Türklerin Üç Ana Kolu

Türkler, tarihte 16'sı büyük, 113 devlet kurmuştur. Bazı kaynaklara göre bu sayının 125'i geçtiği ve bazı kaynaklara göre de 180'i bulunduğu kabul edilir.⁽²⁰⁾ Dünya tarihinde en fazla sayıda ve en büyük devletler *Türkler* tarafından kurulmuştur.

Bu devletler ve imparatorluklar tarihin çeşitli devirlerinde dünyaya hâkim olmuşlardır. *Oğuz Kağan Destanı*'nda, *Türklerde* devlet fikri, cihan hâkimiyeti mefkûresi ve fütuhatta bulunan kahraman 'alp' tipi vurgulanmıştır. Şunu iftiharla kaydetmek mümkündür ki, bu teşkilât ve devlet kuruculuğu kabiliyeti dünya tarihinde hiçbir millete nasip olmamıştır.

Türk tarihinin en önemli dönüm noktası, hiç şüphesiz *Türklerin Müslüman* olmaları ve İslâm'ın bayraktarlığı şerefine erişmeleridir. *Türk* kültür ve medeniyeti İslâmiyet ile şereflendikten sonra, daha fazla derinlik, ihtimam ve mânâ kazanır. *Mete Han*'ın ve *Atilla*'nın 'Kızıl Elma'sı, artık gazâ ile zenginleşerek *Alparslan*'ın, *Fâtih*'in ve *Kanuni*'nin kızıl elmasına dönüşmüştür.

Müslüman Türkler, *Orta Asya*'dan, *Atayurttan* taşıdıkları kültür potasında, fethettikleri güzellikleri İslâmın ölçüsüyle tartarak ve eriterek yepyeni, değişime açık, orijinal ve zengin bir medeniyet inşa etmişlerdir. İnsan-

(16) Wolfram Eberhard, 'Eski Çin Kültürü ve Türkler', DTCF Dergisi, II/1 (1945).

(17) Şevket Koçsoy, a.g.m.

(18) Sedat Alp, 'Hititler Türk müdür, Değil midir?', *Türkler*, 1. Cilt, s. 432-434.

(19) Ekrem Memiş, 'Orta Doğu'da Türklerin Varlığı Tartışmaları', *Türkler*, 1. Cilt, s. 435-450.

(20) Ramazan Özey, 'Tarihte Türk Devletleri', *Yeni Türkiye*, sayı 53.

nımız, bu mucizevî oluşun sırrını temelindeki manevî harçla izah etmiştir. Artık *Oğuz Kağan*'ın yiğit *Alpleri*, *Hoca Ahmet Yesevî*'nin alperenleri olmuştur ve bu 'oluş' dünya tarihini derinden etkilemiştir.

Günümüz *Türk Dünyası*'nın müşterek tarihi *Hun-Göktür-Uygur* çizgisinde düğüm- lenmektedir. Bütün *Türklerin* ilk zaman tarihlerini meydana getiren bu eksenden üç kol türemiştir:⁽²¹⁾

a) *Oğuzlar-Türkmenler*: Birinci kolu oluşturan *Oğuzlar-Türkmenler* batı istikame- tinde ilerleyerek, başta *Büyük Selçuklu İmpa- ratorluğu* olmak üzere, *Atabeylikler*, *Harezm- şahlar*, *Doğu Anadolu Türk Devletleri*, *Türkiye Selçuklu Devleti*, *Anadolu Türk Beylikleri*, *Ka- rakoyunlu* ve *Akkoyunlu Devletleri*, İran'daki *Türk Devletleri* ve *Hanedanları* (*Safevîler*, *Avsarlar*, *Kacarlar*), *Osmanlı İmparatorluğu*, *Türkiye Cumhuriyeti*, *Azerbaycan Hanlıkları*, *Azerbaycan Cumhuriyeti* ve *Türkmenistan Cumhuriyeti* gibi ardı ardına birçok devletler kurarak, on asırdan fazla devam eden bir devirde *Dünya Türklüğü*'nün en büyük temsilcileri olmuşlardır.

b) *Türkistan Kolu*: *Kazak*, *Kırgız*, *Öz- bek* ve *Doğu Türkistan* kolu, *Orta Asya* coğrafyasında, *Türklerin Atayurdu* olan *Türkistan*'da kalmışlar ve günümüze kadar varlıklarını muhafaza etmeyi başarmışlardır. *Türkistan*'da *Özbek*, *Buhara*, *Hive*, *Hokand*, *Kaşgar*, *Turfan* ve *Kazak Hanlıkları* ile *Kırgızlar*, *Rus* ve *Çin* istilalarına kadar asırlar boyunca *Türkistan* coğrafyasına hâkim olmuşlar ve bugünkü *Kazakistan*, *Özbekistan*, *Kırgızistan* ve *Türkmenistan*'ın orta zaman *Türk* tarihini meydana getirmişlerdir. Diğer taraftan, *Timurlular* ve *Hindistan*'daki uzantıları *Babür İmparatorluğu*, eşine zor rastlanır zenginlikte bir ilim ve sanat hayatına sahip olmuşlar; *Orta Asya*'yı ve *Hindistan*'ı sanat eserleriyle süsleyerek imar etmişlerdir.

Ne yazık ki bu *Türk* illeri, önce *Çarlık Rusya*'nın ve *Çin*'in, daha sonra *Sovyetlerin* tahakkümü altında yaşamak zorunda kalmışlardır.

c) *Kuzey Kolu*: *Çağatay* ve *Altınordu Hanlıkları*, *Kazan*, *Astrahan*, *Nogay*, *Kasım*, *Sibir* ve *Kırım Hanlıkları* onların vârisleridir. Özellikle *Kırım* ve *Kazan Tatarları*, *Dünya Türklüğü* içinde kültürleri ve mücadeleleri ile temayüz etmişlerdir.

5. Osmanlı Cihan Devleti ve Türk Cumhuriyetleri

Osmanlı Cihan Devleti, *Devlet-i Âliyye*, *Türklerin* kurdukları medeniyetin zirvesinde yer almıştır. *Roma İmparatorluğu*'ndan sonra tarihin en uzun ömürlü, hanedân olarak en uzun süre yaşayan üç kıt'ada en büyük coğrafyada hükümlan olan *Osmanlı İmparatorluğu*, *Pax Ottomana*'yı (ya da *Pax Turcica*) tesis etmiş ve bir huzur medeniyeti olmuştur. Devletin kurucusu *Osman Gazi*'den Hz. *Peygamber*'in hadisine mazhar olarak *İstanbul*'u fethedip çağ açan, çağ kapayan *Fâtih*'e, *Viyana* kapılarına dayanan *Kanuni*'ye ve yıkılıştan önceki dönemde bile diplomasi dehasıyla *İmparatorluğu* uzun yıllar ayakta tutan *Abdülhamid Hân*'a kadar uzanan 624 yıllık dönemde dünya tarihinde söz sahibi olan *Osmanlılar*, kültür zenginlikleri ile muhteşem bir medeniyetin zirvesine erişmişler; İslâmiyete öncelik vermek şartıyla *Türklüklerini* de aslâ unutmamışlardır.

Lâkin *Balkan Savaşları*'ndan sonra tükenen *Osmanlı*, son gücünü de 1. *Cihan Harbi*'nde kullanmış ve bu hâlde dahi *Çanakkale*'de binlerce şehit pahasına dünya tarihinin oluşuna tesir eden bir zafer kazanmıştır. Savaştan sonra *Türk Milleti* teslimiyeti kabul etmemiş; *Kuvâ-yı Milliye* ve *Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerini* kurarak millî direniş hareketine girişmiş ve en kötü günlerde *Anadolu* ve *Trakya*'nın bağrında yeni bir *Ergenekon Destanı* yazılmıştır. 19 Mayıs'ta *Mustafa Kemal Paşa Samsun*'a çıkarak *Millî Mücadele*'yi başlatmıştır. Bundan sonra, yokluk içindeki bir milletin büyük fedakârlıkları ile *Başkomutan Gazi Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa*'nın li-

(21) Blz. 'Tarih Boyunca Türkler' Ek'te adı geçen soyağacı.

derliğinde zaferler kazanılarak Anadolu işgalci güçlerden temizlenmiş ve 29 Ekim 1923'te 'Türkiye Cumhuriyeti' kurulmuştur.

Diğer Türk Cumhuriyetleri, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra 1991'den itibaren bağımsızlıklarına kavuşmuşlar ve onları resmen ilk tanıyan hep Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri, bağımsızlıklarının 21. yılını doldurmuşlar ve süratle gelişmeye başlamışlardır.

Türk Dünyası, bugün, bağımsız Türk Cumhuriyetleri, Federe ve Muhtar Türk Cumhuriyetleri, Türk Toplulukları ve Türk Yerleşimleri ile beş kıt'a yayılmış 300 milyon nüfustan meydana gelmekte; bununla İslâm Dünyası'nın altıda birini, Dünya nüfusunun yüzde 4,5'ini oluşturmaktadır.

6. 'Türk Projesi'

'Türk Milleti', tarihin en eski devirlerinden itibaren var olmuş ve dünya tarihinin şekillenmesine istikamet vermiştir. Ancak Türk tarihini, bütünlük içerisinde başlangıcından günümüze kadar inceleyen bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu sebeple, Türk Milleti'nin tarihini ve medeniyetini gün ışığına çıkaracak bir araştırma projesinin gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Kısaca, 'Türk Projesi' adını verdiğimiz 'Türk Tarihini, Kültür ve Medeniyetini Araştırma Projesi' bu zaruretten kaynaklandı. Uzun ve meşakkatli çalışmalar neticesinde Türk Projesi, dünyanın en büyük tarih araştırma projesi sıfatıyla 2002 yılında yayınlanarak hayata geçirildi.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, "Türk tarihinin günümüze kadar hazırlanmış tek toplu tarihi olan 'Türkler' adlı 37 ciltlik büyük eseri bilim dünyasına ve kamuoyuna kazandıran 'Yeni Türkiye Araştırma Merkezi' adına Sayın Hasan Celâl Güzel'e bu takdir belgesinin verilmesi, oy birliği ile uygun bulunmuştur" ifadesiyle çalışmayı ödüllendirdi.

Türkiye'nin ve dünyanın öne gelen Türkologlarının ve Türk tarihçilerinin görev aldığı

çalışmamızda, önce Türk tarihi ve medeniyeti konusunda en önemli bilim adamlarından meydana gelen bir Yayın Kurulu ve Danışma Kurulu teşkil edildi. Uluslararası bir hakem kurulu hüviyetinde çalışan Yayın Kurulu'nun tespit ettiği konu başlıklarına göre araştırma yazılarının siparişleri verildi. Bunun için dünyanın hemen her ülkesindeki 3059 bilim adamı ve uzman ile temas kuruldu. Türkiye'den de Türkoloji, tarih, dil, edebiyat, felsefe, sanat tarihi, bilim tarihi, hukuk tarihi, ekonomik ve sosyal tarih sahalarında çalışma yapan, araştırma görevlisinden profesöre kadar uzanan geniş bir akademik yelpazede 3120 bilim adamı ile görüşüldü. Bu temasların neticesinde, projeye 48 ülkeden 2320 bilim adamı ve uzman (589'u Türkiye dışından ve 1721'i Türkiye'den) çalışmaları ile iştirak etti. Bunların 721'i profesör, 377'si doçent, 538'i yardımcı doçent, 385'i doktor ve 289'u araştırmacı ve uzmandı. Bu araştırma yazılarından 375'i Türkiye dışından ve 1248'i Türkiye'den olmak üzere toplam 1623 bilimsel çalışma eserimizde yer aldı.

Eserimiz, üç takım halinde toplam 37 cilt ve 35.500 sayfalık bir külliyattır. Ana eser olan 'Türkler', birisi İndeks olmak üzere 21 cilt, 21.000 sayfadan; İngilizce özet mahiyetinde bulunan 'The Turks' (Yabancı dilde Türkler hakkındaki en geniş kapsamlı eserdir), 6 cilt, 6500 sayfadan ve ana yazıların kronolojik bir bütünlük içinde değerlendirilmesiyle hazırlanan 'Genel Türk Tarihi' 10 cilt ve 8000 sayfadan meydana gelmektedir. Eserde toplam olarak 30 bin civarında görüntü malzemesi (resim, fotoğraf, harita, tablo, minyatür vs.) kullanılmıştır. Eserin hazırlanışı, çok sayıda değerli bilim adamı haricinde, 'Yeni Türkiye Araştırma Merkezi' 187 uzman elaman istihdam etmiş ve 18 ay boyunca 24 saat vardiyalı çalışma yapılmış; sadece bu proje için Türkiye'nin en büyük dizgi ve görüntüleme sistemleri kurulmuştur⁽²²⁾.

(22) Hasan Celâl Güzel, Türkler, Sunuş, 1. Cilt.

7. Ortak Türk Tarihi

'*Türk Projesi*'nin hazırlanmasında ve editörlüğünde '*Türk Tarihi*' bir bütün olarak kabul edilmiş ve sadece '*Türkiye Türkleri*'nin değil, bütün *Türklerin*, başlangıçtan günümüze kadar uzanan tarih, kültür ve medeniyetleri incelenmiştir. Bu proje ve yayınlanan eser, Türkiye'de yaşayan Türklerin olduğu kadar bütün '*Türk Dünyası*'nın da ortak tarihleri bakımından önemlidir. Zira, bütün *Türk Dünyası* aynı soyağacının köklerinden gelmektedir⁽²³⁾. Bilimsel tasnifte, şekilde ve muhtevada yeni bir yöntemle hazırlanan bu eser, *Dünya Türklüğü*'nün ortak tarih yazımının da ilk adımını teşkil etmiştir.

Bütün *Türk Cumhuriyetleri*'nin ve *Dünya Türklüğü*'nün ortak bir tarih yazımında birleşmesi çok zordur ama aslâ imkânsız değildir. *Türk Projesi*'nin hazırlanması esnasında, birçok *Türk* ilinde tarih şuuru ve kimliğinin ne kadar zor oluştuğunu bizzat müşahade ettik. *Türk Cumhuriyetlerinin*, *Federe* ve *Mubtar Cumhuriyetlerin* ve *Türk* topluluklarının, *Türkiye*'deki kadar şanslı olmadığı; asırlardan beri Çarlık Rusyası, *Sovyetler Birliği*, Çin ve zaman zaman *Batı kolonyalizminin* tahakkümü altında, görülmemiş bir zulme, ayrıştırmaya ve asimilasyona mâruz kaldıkları bilinmektedir. Özünde *Nikolay İl'minskiy*⁽²⁴⁾ gibi Çarlık Rusyası düşünürlerinden ilham alan *Sovyet Milliyetler Siyaseti*'nin uygulayıcıları, *Türk* halkları arasındaki birliği kırmamanın yegâne yolunun ortak dili kaldırmaktan ve toprak esasına dayalı yeni milletler oluşturmaktan geçtiğini fark ederek bütün güçleriyle *Türkleri* asimilasyona tâbi tutmuşlardır. Ancak, *Türkler* ortak olmasa da- tekrar kimlik kazanmışlardır.

Bizce yapılması gereken, kronolojik şekilde *Türklüğün* en eski çağlarından başlayarak köke inmek ve yüzyıllar itibariye tarihî gelişmede 'ortak' bir araştırma projesi gerçekleştirmektir.

'*Ortak Tarih Projesi*', '*Türk Tarih Kurumu*', *Kazakistan* merkezli '*Türk Akademisi*', '*Türkesoy*' veya başka bir kurum tarafından gerçekleştirilebilir. *Türk Cumhuriyetleri*'ndeki tarih kurumları da aynı istikamette çalışmalarını yönlendirebilirler.

'*Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi*' sıfatıyla, bir sivil toplum kuruluşu olmanın avantajını kullanarak, portföyümüzdeki 2500 civarındaki akademisyen ve *Türk Projesi* tecrübeleriyle, bu şerefli görev tevcih edilirse en iyi şekilde gerçekleştirmeye çalışabiliriz.

8. Sonuç Yerine

Binlerce yıl önce *Hız. Yafes*'ten türeyerek ve *Ergenekon*'dan dağları eriterek çıkan *Türkler*, aynı ağacın dalları olduklarını hiçbir zaman unutmamalıdır. *Oğuz Kağan*'ın çocukları *Gün, Ay, Yıldız* ve *Gök, Dağ, Deniz* 21. yüzyılın aydınlığında tekrar buluşmuşlardır. *Hız. Muhammed*'in (s.a.v.) izinde, *Gaspıralı*'nın dediği gibi, '*Dilde, Fikirde ve İste Birlik*' kurmalı ve köklerini aslâ unutmadan daha fazla işbirliği yapmak için gayret göstermelidirler.

Biz, '*Türk Dünyası*'nın ortak tarih şuurundan hareketle yakın bir gelecekte çok daha samimî bağlarla birbirine bağlanacağına inanıyoruz.

(23) Bkz. 'Tarih Boyunca Türkler' Ek'te verilen Türklerin Soyağacı.
(24) Çarlık Rusyası 'Milliyetler Siyaseti'nin Kurucusu. Türk halkları arasında birliği kırmamanın yegâne yolunun ortak dili kaldırmaktan ve toprak esasına dayalı yeni milletler oluşturmaktan geçtiğini savunmuştur.